Χωρισμός Εκκλησίας - Πολιτείας: Υπαρκτή ή ανυπόστατη η αντιπαράθεση; (Αρχ. Κύριλλος Κωστόπουλος, Ιεροκήρυκας Ι. Μ. Πατρών)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 16 Δεκεμβρίου, 2018

Πολύς λόγος γίνεται και πάλι στις ημέρες μας για το πολυσυζητημένο θέμα των **σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας** και αν αυτές θα έπρεπε να διαχωρίσουν την μεταξύ τους συνάφεια και να αποκοπούν εντελώς η μία από την άλλη.

Δεν είναι βεβαίως δυνατόν σε αυτές τις λίγες γραμμές να αναπτύξουμε όλο τον προβληματισμό σχέσεως Εκκλησίας και Πολιτείας. Εκείνο που επιθυμούμε να επισημάνουμε έστω και ακροθιγώς, είναι ότι Εκκλησία και Πολιτεία είναι εκείνοι οι παράγοντες, μέσω των οποίων ρυθμίζονται οι διανθρώπινες και διαπροσωπικές σχέσεις των πολιτών αυτής της χώρας.

Η Εκκλησία ως Σώμα Χριστού, αλλά και η Πολιτεία κινούνται με κοινή την προέλευση τον Θεό, αφού κατά τον Απόστολο Παύλο, «ου γάρ εστίν εξουσία ειμή υπό Θεού**,** αι δέ ούσαι υπό Θεού τεταγμέναι εισίν· ώστε ο αντιτασσόμενος τη εξουσία τη του θεού διαταγή ανθέστηκεν, οι δε ανθεστηκότες εαυτοίς κρίμα λήψονται» (Ρωμ. 13, 1). Ο Μ. Βασίλειος επιβεβαιώνει ότι «Κύριος καθιστά βασιλείς και μεθιστά, και ουκ έστιν εξουσία ειμή υπό Θεού τεταγμένη. Σώζεται ουν βασιλεύς ου παρά την πολλήν δύναμιν, αλλά παρά την θείαν χάριν» (PG 29, 345A). Επίσης και ο Ιερός Χρυσόστομος υπογραμμίζει: «Τους άρχοντας αυτός [ο Θεός δηλαδή] ώπλισεν, ίνα φοβώσι τους ασελγαίνοντας· και τους ιερέας αυτός εχειροτόνησεν, ίνα παρακαλώσι τους οδυνωμένους» (PG 49, 81).

Αλλά ενώ είναι κοινή η προέλευσή τους, διαφέρουν τα πεδία της δράσεώς τους και διάφορα είναι τα μέσα, τα οποία χρησιμοποιούν για την επίτευξη του σκοπού τους. Κι αυτό γιατί η **Εκκλησία είναι Θεανθρώπινος οργανισμός, δημιούργημα άμεσο του Τριαδικού Θεού, ενώ η Πολιτεία είναι ανθρώπινος οργανισμός, δημιούργημα έμμεσο του Θεού.**

Ετσι, η μεν Πολιτεία έχει ως κύριο σκοπό της την διασφάλιση της δικαίας και ειρηνικής συμβιώσεως των πολιτών μέσω μιας πολιτικής ανθρώπινης. Η δε ποιμαίνουσα και διοικούσα Εκκλησία αποβλέπει στην πνευματική ολοκλήρωση και την εν Χριστώ λύτρωση και σωτηρία αυτών.

Η κοινή προέλευση των δύο εξουσιών και η κοινή προσπάθεια για τον

άνθρωπο - πολίτη, επιβάλλουν την μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας συνεργασία και αλληλοσυμπλήρωση. Κι αυτό γιατί, κατά τον Ιερό Χρυσόστομο, «δι' αμφοτέρων ο Θεός την ημετέραν σωτηρίαν οικονομεί» (PG 49, 81).Γι᾽ αυτό, για να επιτευχθεί ο κοινός κατ᾽ ουσίαν σκοπός και των δύο, οφείλει να υφίσταται στενότατη συνεργασία μεταξύ εκκλησιαστικής και πολιτειακής αρχής (βλ. Μουρατίδου [1965] 91).

Είναι ανάγκη να υπογραμμίσουμε και τούτο: Επειδή η κοινωνία μας είναι μεταπτωτική με πάθη και αδυναμίες και χρειαζόμαστε κάποιο σύστημα ανθρώπινο που να διέπει τις σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας, για τον λόγο αυτό το σύστημα, το οποίο προσεγγίζει κατά πολύ τα όσα αναφέραμε πιο πάνω είναι το της **«συναλληλίας» ή συνεργασίας**. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα η Πολιτεία διάκειται ευμενώς προς την Εκκλησία, γιατί αναγνωρίζει αυτήν ως τροφοδότιδα μάνα, την υποστηρίζει και την ενισχύει στην εκπλήρωση του θεανθρώπινου και λυτρωτικού σκοπού της. Εξυπακούεται δε ότι η διοικούσα και ποιμαίνουσα Εκκλησία θα εργάζεται προς τον σκοπό αυτό και μόνον.

Οφείλουμε να τονίσουμε ότι η συνεργασία αυτή δεν προϋποθέτει την ανάμειξη των ρόλων ή την σύγχυση των σκοπών και των στόχων. **Και οι δύο, κατά τον Ιερό Χρυσόστομο, θα παραμένουν «έσω των οικείων όρων»** (Ομ. Δ΄, SC 277, 4, 57). Πολύ χαρακτηριστική είναι επίσης και η ρήση του Οσίου Κορδούης προς τον αυτοκράτορα Κωνστάντιο: «Μη τίθει σεαυτόν εις τα εκκλησιαστικά, μηδέ συ περί τούτων ημίν παρακελεύου, αλλά μάλλον παρ᾽ ημών σύ μάνθανε ταύτα. σοί βασιλείαν ο θεός ενεχείρισεν, ημίν τα της εκκλησίας επίστευσε» (PG 25, 745D).

Δεν θα είναι δυνατόν να πραγματοποιήσει την αποστολή της η Πολιτεία χωρίς την τροφοδότησή της από την Εκκλησία. Και ακόμη, δεν είναι δυνατόν η Εκκλησία να διατείνεται ότι είναι Θεανθρώπινη κοινωνία ή κοινωνία προσώπων, χωρίς να συμπεριλαμβάνει στους κόλπους της την Πολιτεία. Αποκομμένοι και αλλοτριωμένοι είναι μόνον οι αιρετικοί.

Η Πολιτεία αγωνίζεται, για να παρουσιάσει το λεγόμενο κράτος της εξουσίας, το κράτος του δικαίου, το κοινωνικό κράτος, το κράτος της προνοίας. Αυτή η αναγκαία υποδομή πρέπει να οδηγεί πάντοτε στο κράτος του πολιτισμού, που θα εξασφαλίζει το «bonum commune». **Αυτό είναι αδύνατον να συμβεί έξω από την αληθινή σταυροαναστάσιμη κοινωνία, που είναι η Ορθόδοξη Εκκλησία και που σ᾽ αυτή την κοινωνία υπάρχουν και καταξιώνονται οι θεμελιώδεις ανθρώπινες αξίες**. Ο Απόστολος Παύλος, συμβουλεύοντας τον Τίτο πώς να παιδαγωγεί το ποίμνιό του, σκιαγραφεί το πορτραίτο του «καλού καγαθού» πολίτη, βασικά στοιχεία του οποίου συνιστούν οι θεμελιώδεις διδασκαλίες του Ευαγγελίου: «Υπομίμνησκε αυτούς αρχαίς εξουσίαις υποτάσσεσθαι, πειθαρχείν, προς πάν έργον αγαθόν ετοίμους είναι, μηδένα

βλασφημείν, αμάχους είναι, επιεικείς, πάσαν ενδεικνυμένους πραΰτητα προς πάντας ανθρώπους» (3, 1-2).

Αυτοί, οι οποίοι κόπτονται υπέρ του χωρισμού της Εκκλησίας από την Πολιτεία, επιζητούν με απλά λόγια η Πολιτεία να θεωρήσει την εκκλησιαστική ζωή σαν καθαρώς ιδιωτική υπόθεση και την Εκκλησία ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, τα δε μέλη της **σαν μέλη κάποιου σωματείου.**

Εχοντας τη συνείδηση η Πολιτεία ότι η πεμπτουσία της υγιούς υπάρξεώς της είναι η καλλιέργεια των ευαγγελικών αρετών, ουδέποτε θα θελήσει να αποκοπεί από την Εκκλησία, από την τροφοδότιδα μάνα της. Η δε Εκκλησία ουδέποτε θα θελήσει να αποποιηθεί την ιδιότητά της αυτή, ότι δηλαδή, κατά τον Αγιο Κυπριανό, είναι η μητέρα όλων.

(Δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Πελοπόννησος» των Πατρών στις 2/12/2018)